

NOVEMBER 2014

- november 1559** – pokračovanie útoku krajinskej cirkevnej vrchnosti na slobodu vyznania v stredoslovenských banských mestách: ostrihomský arcibiskup Mikuláš Oláh nariadil Kremnici, Banskej Bystrici, Banskej Štiavnici, Lubietovej, Pukancu, Banskej Belej a Novej Bani, aby prepustili kňazov pokladaných za kacírskych; vizitátori dostali príkaz zničiť všetky kacírské knihy a spisy. V reakcii na tento krok oslovila Banská Bystrica Kremnicu, aby banské mestá zvolali poradu - 3. banskomestskú synodu (455. výročie)
- november 1844** – 3. zákonný článok, prijatý na zasadaní uhorského snemu v r. 1843 – 44 v zásade uznal legitimitu a rovnoprávnosť manželského zväzku uzatvoreného pred evanjelickým kňazom spolu so zásadou retroaktivity v danej otázke (170. výročie)
- 1. 11. 1714** – v Tribsees (nemecké Pomoransko) sa narodil **Johann Joachim Spalding**, nemecký evanjelický teológ, spisovateľ a filozof škótskeho pôvodu; predstaviteľ neologického osvietenenského prúdu v evanjelickoluteránskej teológii 18. storočia; hlásateľ historicko-kritického a eticky motivovaného racionalistického prístupu k biblickým pravdám; **zomrel v Berlíne 25. 5. 1804** (300. a 210. výročie)
- 6. – 7. 11. 1894** – šieste (záverečné) zasadanie **Budapeštianskej synody**, ktoré rozhodlo o publikovaní novej cirkevnej ústavy (120. výročie)
- 1. 11. 1944** – v Bratislave zomrel **Karol Matej Ambróz**, významný slovenský technik a popredný odborník v oblasti elektrotechniky, projektant hydroenergetických diel v Rumunsku a na Slovensku a iniciátor ich budovania, odborný publicista, a redaktor, predseda Elektrotechnickej spoločnosti ČSR a Slovenskej elektrotechnickej spoločnosti; významnou mierou sa zaslúžil o elektrifikáciu Slovenska (70. výročie)
- 2. 11. 1854** – v Balážskych Ďarmotách (dnes Maďarsko) sa narodil **Miloš Vladimír Štefanovič**, právnik, advokát, národný a verejný činiteľ, neordinovaný funkcionár evanjelickej cirkvi; bojovník za práva Slovákov, Srbov a Rumunov, organizátor spolupráce utláčaných nemaďarských národností v Uhorsku, obhajca národovcov v dobových politických procesoch; publicista, riaditeľ Tatra banky v Martine; **zomrel 21. 11. 1904 v Martine** (160. a 110. výročie)
- 3. 11. 1919** – v Malom Záluží sa narodil **Pavel Proksa**, evanjelický kňaz, farár v Plavnici, Košariskách – Priepasnom a Holíči; cirkevný publicista a historik, autor dejín cirkevného zboru v Holíči (95. výročie)
- 4. 11. 1859** – v Békešskej Čabe (dnes Maďarsko) sa narodil **ThDr. Ľudovít Žigmund Seberíni**, evanjelický kňaz, farár v Slovenskom Aradáči a Békešskej Čabe, Aradáčko-békešský senior; cirkevný a verejný činiteľ, publicista, náboženský spisovateľ; zakladateľ evanjelických cirkevných časopisov a cirkevného kníhkupectva v Békešskej Čabe, odporca maďarizácie a obranca dolnozemskej Slovákov, perzekvovaný uhorskými cirkevnými orgánmi

a horthyovským režimom, prekladateľ náboženskej, umeleckej, filozofickej literatúry a publicistiky zo severských jazykov, historik cirkevnej a národnej komunity dolnozemskej Slovákov, apologét evanjelického učenia pred bojovným katolicizmom (155. výročie)

- 10. 11. 1889** – v **Revúcej sa narodila Anna Jesenská**, osvetová a verejná pracovníčka, funkcionárka Živeny a Zväzu slovenských žien, poslankyňa SNR, spoluiniciátorka založenia Múzea Janka Jesenského v Bratislave (125. výročie)
- 14. 11. 1809** – v **Dolnom Kubíne sa narodil Juraj Matúška**, evanjelický kňaz, národnokultúrny dejateľ, sudca; farár v Istebnom; spoluzakladateľ a prvý predseda Spoločnosti vychovávateľskej oravského bratstva, sedriálny sudca v Liptovskom Mikuláši; zakladajúci člen Tatrína, účastník Memorandového zhromaždenia v Martine r. 1861, člen Matice slovenskej, stúpenec Novej školy slovenskej, autor duchovných piesní, uverejnených v *Zpěvníku* (205. výročie)
- 15. 11. 1629** – v **Albe Iulii (Gyulafehérvári) zomrel Gabriel Betlen**, sedmohradské knieža, štátnik a politik, ochranca a obranca protestantizmu, odporca Habsburgovcov a účastník prvých fáz tridsaťročnej vojny (1619 – 1621, 1623 – 1624, 1626), na sneme v Banskej Bystrici v auguste 1620 zvolený za uhorského kráľa; mecén a podporovateľ vzdelanosti, absolutistický vládca, tvorca tolerantnej multietnickej a multikonfesionálnej spoločnosti v Sedmohradsku (385. výročie)
- 16. 11. 1734** – v **Tisovci zomrel Ján Matej Fabricius**, evanjelický kňaz, farár v Košiciach, Kameňanoch a Tisovci, gemerský senior; autor teologických prác a dišpút, vydaných tlačou (280. výročie)
- 16. 11. 1754** – v **Klenovci sa narodil Ladislav Bartholomaeides**, evanjelický kňaz, farár v Ochtinej, dekan evanjelických škôl Štítnickej doliny a gemerský senior; etnograf a historik Gemera a evanjelickej cirkvi v Uhorsku, geograf, prírodovedec, náboženský spisovateľ; osvietenec, mysliteľ a kritik maďarizácie; o. i. autor prvého slovenského spisu o Amerike a prvých slovenských učebníc zemepisu, prírodopisu a hospodárstva; ilustrátor, medirýtec a kartograf; priekopník slovenskej etnografie a vlastivedy (260. výročie)
- 16. 11. 1879** – v **Laliči (Vojvodina, dnes Srbsko) sa narodil Karol Miloslav Lehotský ml.**, krajinomaliar, portrétista, tvorca kresťansko-filozofických námetov a výtvarný pedagóg; **zomrel v Brne 4. 3. 1929** (135. a 85. výročie)
- 17. 11. 1764** – **nová právna norma v Uhorsku uprednostnila pri predaji a kúpe majetku katolíkov pred evanjelikmi** (250. výročie)
- 18. 11. 1854** – v **Hronseku zomrel Jozef Melcer**, evanjelický kňaz, farár v Slovenskej Lupči a Hronseku; účastník revolúcie 1848/49 a odporca maďarizácie, autor duchovných piesní (značná časť jeho tvorby bola zaradená do *Zpěvníka*) a významnej národnej apológie *Ohlas v záujme slovenskej reči* (1842), oficiálneho stanoviska Zvolenského seniorátu (160. výročie)

- 18. 11. 1924** – v **Černovciach (dnes Ukrajina)** zomrel **Gustáv Dérer**, evanjelický kňaz a pedagóg, profesor evanjelického patronátneho gymnázia v Martine a riaditeľ evanjelickej školy v Černovciach, farár v haličskom Hartfelde; didaktik, publicista, prozaik (90. výročie)
- 19. 11. 1894** – v **Pozdišovciach** zomrel **Karol Samuel Seredai**, evanjelický učiteľ a kantor v Pozdišovciach a Liptovskom Mikuláši; národný dejateľ a kultúrnoosvetový pracovník a organizátor v prostredí východného Slovenska, pre národné povedomie perzekvovaný košúťovskými úradmi počas revolúcie 1848 – 49; spoluzakladateľ patronátneho gymnázia v Revúcej a Matice slovenskej; zberateľ a upravovateľ ľudových piesní, hudobných pamiatok a starých rukopisov, autor cirkevno-historických a pedagogických prác s hodnotným pramenným materiálom, znalec evanjelickej piesňovej a spevníkovej tvorby, hudobný publicista, zakladajúci člen Tatrína (120. výročie)
- 21. 11. 1934** – v **Novom Meste nad Váhom** zomrel **Rudolf Markovič**, právnik, politik, národný a cirkevný dejateľ; dozorca Nitrianskeho seniorátu, člen generálneho presbyterstva; obhajca slovenských evanjelických národovcov v politických procesoch maďarizačného obdobia, zakladajúci člen Muzeálnej slovenskej spoločnosti, organizátor a propagátor česko-slovenskej spolupráce a spolupatričnosti; signatár Martinskej deklarácie, predseda novomestskej SNR, zvolenský župan, stúpenec agrárnického hnutia, redaktor, publicista (80. výročie)
- 21. 11. 1939** – **Spolok evanjelických kňazov (SPEVAK) na svojom valnom zhromaždení v Bratislave prijal a následne poslal prezidentovi, Snemu a vláde Slovenskej republiky Pamätný spis proti Hlinkovej garde a Hlinkovej mládeži**, v ktorom odsúdil výčiny oboch organizácii proti evanjelikom, Čechom a Židom, totalitárny charakter presadzovania ich vplyvu a postavil sa proti jednoznačne konfesionálnemu a diskriminačnému charakteru štátu a jeho štruktúr (75. výročie)
- 23. 11. 1804** – v **Sobotišti** zomrel **Pavol Ježovič**, evanjelický kňaz, farár v Dobroči, Prietrži, Sobotišti, nitriansky senior a autor cirkevnej spisby (210. výročie)
- 24. 11. 1834** – v **Bratislave** zomrel **Pavol Bilniza**, evanjelický kňaz, farár v Bratislave, superintendent Preddunajského dištriktu; profesor bratislavského evanjelického lýcea (a prvý profesor praktickej teológie na území Slovenska), čestný doktor univerzity v Göttingene; náboženský spisovateľ, autor učebnice fyziky (180. výročie)
- 25. 11. 1984** – v **Bratislave** zomrel **Juraj Holčík**, evanjelický kňaz, farár v Komárne, Nových Zámkoch, Trnave, Banskej Bystrici a Bratislave; redaktor cirkevných časopisov *Evanjelická mládež*, *Náš rod*, *Naša cirkev*; cirkevný publicista, organizátor literárneho života, prekladateľ z hebrejského a gréckeho jazyka, autor divadelnej hry o A. Schweitzerovi (*Doktor z Lambarène*, 1944); organizátor a funkcionár SEM-u, účastník protifašistického odboja (35. výročie)

26. 11. 1889 – v **Myjave sa narodil Ján Samuel Bradáč**, evanjelický kňaz, farár vo Whitingu (USA), organizátor slovenského cirkevného, verejného a politického života v USA; predseda Slovenskej evanjelickej jednoty a Národného zväzu slovenských evanjelikov v USA, funkcionár Slovenskej ligy a Národného slovenského spolku v USA; činiteľ prvého čs. odboja, počas II. svetovej vojny podporoval boj za obnovenie ČSR, národnokultúrny pracovník, cirkevný publicista (125. výročie)

27. – 29. 11. 1619 – **boje českých stavovských vojsk a ich rakúskych, uhorských a sedmohradských spojencov pod Viedňou; 23. 11. neďaleko Humenného utrpeli oddiely Juraja Rákociho porážku od poľských Drugetových kozákov – to donútilo Gabriela Betlena prerušiť obliehanie Viedne v súčinnosti s českým stavovským vojskom a vrátiť sa na východ krajiny**; metropola habsburskej ríše i postavenie panovníckeho rodu boli zachránené, čo malo napokon osudové dôsledky pre osud českého stavovského povstania (395. výročie)

27. 11. 1844 – v **Zemianskom Lieskovom-Malých Žabokrekoch sa narodil Ľudovít Ladislav Žambokrúty**, evanjelický kňaz, farár v Púchove, autor nábožensko-vzdelávacej literatúry, životopisov evanjelistov a apoštolov a dejín evanjelickej cirkvi v Uhorsku; básnik náboženskej a ľúbostnej lyriky; ľudovýchovný pracovník, propagátor ovocinárstva, organizátor hospodárskych spolkov (170. výročie)

28. 11. 1824 – v **Dolných Držkovciach sa narodil Mikuláš Dohnány**, pedagóg, spisovateľ, básnik, dramatik, redaktor, historik, prekladateľ diel autorov svetovej literatúry; príslušník štúrovskej generácie, účastník slovenského povstania v r. 1848 – 1849 a autor jeho dejín (190. výročie)

28. 11. 1904 – v **Báčskom Petrovci (Vojvodina, Srbsko) sa narodil Andrej Mráz**, literárny a divadelný historik a kritik, teatrológ a kulturológ, vysokoškolský pedagóg, čelný predstaviteľ slovenskej literárnej vedy a zakladateľská osobnosť kulturológie ako samostatnej vedeckej disciplíny; profesor a vedúci Katedry slovenského jazyka a literatúry FF UK v Bratislave a jej dekan, akademik SAVU, hlavný redaktor predvojnových *Slovenských pohľadov*; redaktor *Knižnice Slovenských pohľadov* a šéfredaktor *Nášho divadla*; **zomrel v Bratislave 29. 5. 1964** (110. a 50. výročie)

29. 11. 1849 – v **Hybiach sa narodil Ján Ružiak**, právnik, cirkevný, národný, kultúrny a verejný činiteľ, slovenský poslanec uhorského snemu, signatár Martinskej deklarácie a člen SNR v r. 1918, poslanec a senátor Národného zhromaždenia ČSR; dozorca cirkevných zborov v Hybiach, Východnej a Liptovskom Trnenci, dozorca Liptovského seniorátu, prvý dozorca Východného dištriktu ECAV, predsedajúci zakladajúceho zhromaždenia vydateľského spolku *Tranoscius* a predseda jeho dozorného výboru, mecén liptovskomikulášskeho ev. a. v. sirotinca, pre ktorý zakúpil pozemok s budovou, podporovateľ študentov evanjelickej teológie, vylúčených pre panslavizmus (165. výročie)

29. 11. 1969 – v **New Yorku zomrel Jozef Lettrich**, právnik, politik, predstaviteľ mladej

agrárnickej generácie 30. rokov, významný predstaviteľ československého občianskeho a demokratického protifašistického odboja na Slovensku, signatár *Vianočnej dohody* r. 1943, člen ilegálnej a povstaleckej Slovenskej národnej rady, povereník povstaleckej SNR pre školstvo a osvetu, predseda Demokratickej strany a SNR v r. 1945 - 1948, poslanec Národného zhromaždenia ČSR, činiteľ čs. exilových organizácií na Západe, hl. Rady slobodného Československa (45. výročie)

30. 11. 1764 – v Bratislave zomrel **Fridrich Viliam Beer**, evanjelický kňaz a pedagóg, farár v Bratislave, rektor bratislavského lýcea, spolupracovník a nástupca Mateja Bela a pokračovateľ v jeho diele; zaslúžil sa o komplexný rozvoj lýcea, propagátor výuky praktických spoločenskovedných a prírodovedných predmetov a živých jazykov; teológ, náboženský spisovateľ (250. výročie)

30. 11. 1854 – v Liptovskom Trnenci sa narodil **Ján Šimkovic**, evanjelický kňaz, farár v Liptovskom Trnenci a Hybiach, liptovský senior, bojovník proti maďarizácii v cirkvi; významný znalec cirkevného práva, referent pre záležitosti ev. a v. cirkvi v Ministerstve s plnou mocou pre správu Slovenska; cirkevný publicista, homiletik, prekladateľ, tvorca jednej z najvýznamnejších paleontologických zbierok v Európe (160. výročie)

30. 11. 1869 – v Rimavskom Brezove tragicky zomrel **Ľudovít Kubáni**, slovenský spisovateľ, prozaik, básnik, dramatik a literárny kritik; výrazný literárny talent obdobia na rozhraní romantizmu a realizmu (145. výročie)